

Hawaii'deki Mauna Kea'dan Zodyak Işığı

Zodyak Işığı

Özellikle ilkbahar akşamları alacakaranlığın sona ermesiyle birlikte batı ufkunun üzerinde, zaman zaman Samanyolu kuşağıyla da karıştırılan silik bir ışık huzmesi belirir. Bu ışık huzmesi tutulum çemberini yani Güneş ve gezegenlerin gökyüzünde izledikleri yolu aydınlatır. Zodyak ışığı olarak adlandırılmasının nedeniyse "burçlar" olarak da bilinen zodyak takımyıldızlarının doğrultusunda olmasıdır.

Zodyak ışığı çok eskilerden beri insanların dikkatini çekmiş. Aristoteles, zodyak ışığının yarıdağlardan püsküren lav gibi yeraltından fışkıran ve gökyüzünde gizemli parlamalara yol açan bir maddeden kaynaklandığını düşünmüş. Romalı yazar Seneca'ya, bu ışığı çok uzaklarda yanan ateşlerin gökyüzündeki parlamaları olarak tanımlamış. 18. yüzyılda yaşamış Alman filozof Immanuel Kant'sa Güneş'in bir tür buhar ya da kuşakla çevrili olduğu ve parlamasının bunun ürünü olduğu görüşündeydi.

Günümüzde bu ışığın, çapları milimetrenin 300'de biri ile 3'te biri arasında olan parçacıkların güneş ışığını yansıtmasıyla oluştuğunu biliyoruz. Bu kozmik parçacıkların çoğunlukla kuyruklu yıldızların ürünü olduğu düşünülüyor. Çünkü kuy-

ruklu yıldızların yapılarında donmuş gazlarla birlikte toz parçaları da bulunur. Bir kuyruklu yıldız içindeki donmuş gazlar, kuyruklu yıldız Güneş'e yaklaşınca süblimleşmeye (katı halden gaz haline geçmeye) başlar, toz ve taş parçaları da serbest kalır. Milimetrenin binde birinden küçük olan parçacıklar Güneş'in ışınımının etkisiyle Güneş Sistemi'nin dışlarına doğru itilirken, daha büyük olanlar sarmal yollar izleyerek Güneş'e yaklaşır. Her saniye yaklaşık 10 ton kozmik parçacık Güneş'e düşer.

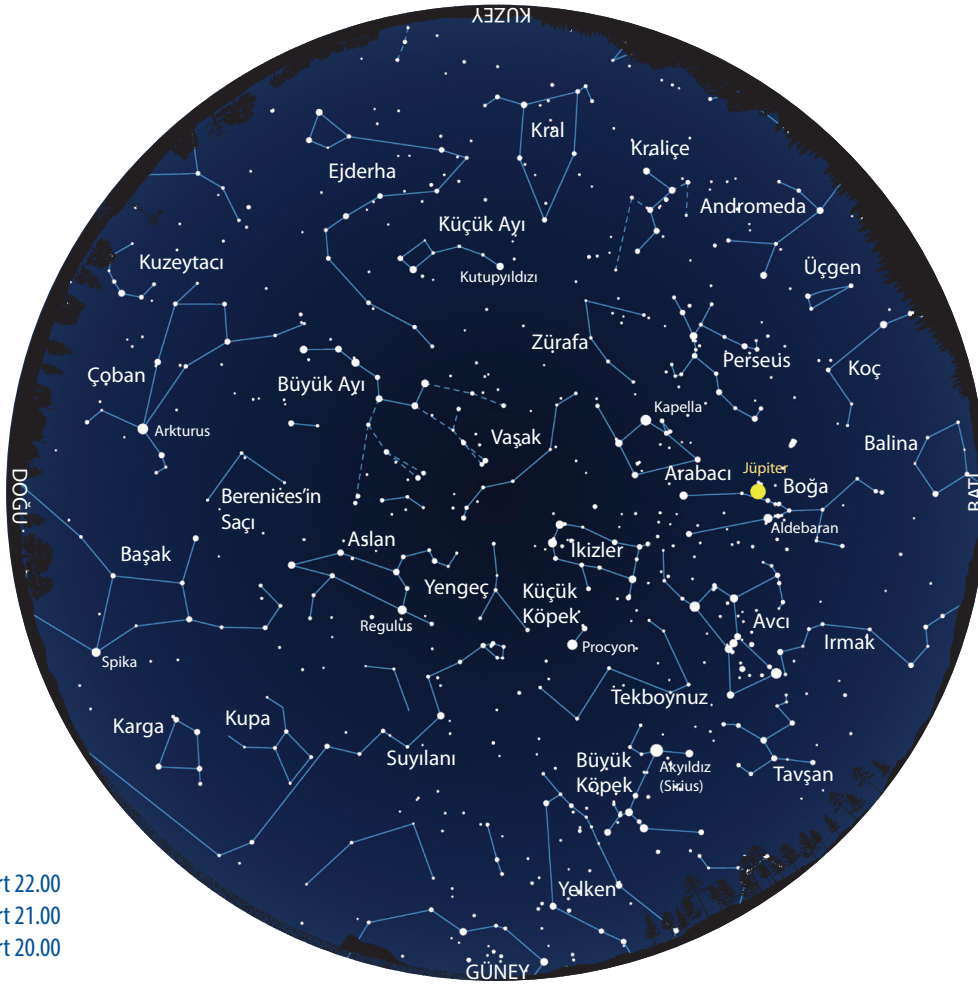
Zodyak ışığını görebilmek için gözlem koşullarının iyi olması gerekir. Işık kirliliğinden uzak bir gözlem yeri seçmeli, aysız bir akşamda alacakaranlığın hemen ardından gözlem yapmalısınız. Ülkemizin de yer aldığı kuzey yarıkürenin orta enlemlerinde zodyak ışığını görmek için en uygun dönem ilkbahar. Çünkü bu sırada tutulum çemberi ufukla en büyük açıyı yapar ve zodyak ışığı ufuktan görece daha çok yükselir. Tutulum çemberinin eğimi yaz aylarında artar ve zodyak ışığının gözlenmesi güçleşir.

Karanlık bir gökyüzünde, zodyak ışığının ufuk üzerinde, yüksekliği 25°-30° olan belirgin bir üçgen oluşturduğunu görebilirsiniz. Ufuktan yukarı çıktıkça parlamasının giderek sönükleştiğini, yaklaşık 60° yükseklikte iyice daraldığını gö-

rürsünüz. Işık daha sönük, dar bir kuşak biçiminde doğuya (sabah gözlem yapıyorsanız batıya) doğru ilerler. Eğer bu dar kuşağı da görebiliyorsanız, gözlem için ideal bir yer bulmuşsunuz demektir. Akşam gözlem yapıyorsanız, zodyak ışığı Dünya'nın dönüşüne bağlı olarak Güneş'in ufuk altına iyice inmesiyle yavaş yavaş gözden kaybolur. Sabah ise alacakaranlıktan bir süre önce doğu ufku üzerinde görünür. Buna "sahte şafak" da denir. Alacakaranlık başladığında zodyak ışığı artık görünmez olur.

PanSTARRS Kuyruklu Yıldızı

PanSTARRS adlı bir gözlem projesi kapsamında keşfedilen ve adını bu projeden alan PanSTARRS Kuyruklu Yıldızı'nın (C/2011 L4) bu ay çıplak gözle görülebilecek kadar parlak olacağı tahmin ediliyor. Kuyruklu yıldız 8 Mart'tan sonra görülebilecek konuma gelecek. Kuyruklu yıldız görebilmek için Güneş battıktan yaklaşık 45 dakika sonra batı ufku üzerine bakmak gerekiyor. PanSTARRS ufka çok yakın olduğundan akşamları çok kısa süreyle görülebilecek.

2 Mart

Ay ile Satürn yakın görünümde

18 Mart

Ay, Jüpiter ve Aldebaran yakın görünümde

20 Mart

İlkbahar İlımı

29 Mart

Ay ile Satürn yakın görünümde

31 Mart

Ay Dünya'ya en yakın konumunda (367.500 km)

Merkür en büyük batı uzanımında (28°)

1 Mart 22.00
15 Mart 21.00
31 Mart 20.00

Mart'ta Gezegenler ve Ay

Merkür ay boyunca sabah gökyüzünde olmasına karşın ayın ortalarına doğru gözlenebilecek kadar yükselecek. Gezegen bu süre boyunca Güneş'ten yaklaşık bir saat önce doğacak.

Venüs ay boyunca Güneş'e çok yakın olduğundan görülemeyecek. Ay sonunda akşam gökyüzüne geçecek, ancak gezegenin görülebilecek kadar yükselmesi için Mayıs ayı başına kadar beklememiz gerekecek.

Mars batı ufku üzerinde Güneş'le çok yakın konumda. O nedenle bu ay gezegeni göremeyeceğiz. Mars, Temmuz ayından itibaren sabah gökyüzünde görülebilecek.

Jüpiter akşam hava karardığında güneybatı yönünde gökyüzünde yüksek konumda görülebilir. Jüpiter, bu sıralar Ay'dan sonra gece gökyüzünün en parlak gök cismi. Boğa'nın en parlak yıldızı olan Aldebaran'ın sağ üstünde yer alıyor.

Mart akşamları Jüpiter ve kış takımyıldızları güneybatı ufğunun üzerinde yer alıyor. 17 Mart akşamı Ay da onlara katılacak.

Satürn geceyarısından önce güneydoğu ufku üzerinde görülebilir. İlerleyen günlerde daha da erken doğacak ve gelecek ay gece boyunca gözlenebilecek.

Ay 4 Mart'ta sondördün, 11 Mart'ta yeniay, 19 Mart'ta ilkdördün, 27 Mart'ta dolunay hallerinde olacak.